

JERZY SOJKA

Rocznik Teologiczny
LXV – z. 4/2023
s. 915-917

**Międzynarodowa konferencja naukowa
„50 lat Konkordii Leuenberskiej
– dziedzictwo i wyzwania”
(24 maja 2023 roku)**

**International Theological Conference
„50 Years Leuenberg Agreement
– Heritage and Challenges”
(24th May 2023)**

W 2023 roku przypadła 50 rocznica podpisania jednego z najważniejszych dokumentów ekumenicznych – „Konkordii leuenberskiej”. Przewidywała ona wywodzące się jeszcze z XVI-wiecznych kontrowersji napięcia między poszczególnymi tradycjami protestantyzmu: luteranizmu, ewangelicyzmu reformowanego, ewangelicyzmu unijnego, a także spadkobiercami tradycji przedreformacyjnych – waldensów i braci czeskich. Wprowadzała między Kościołami sygnatariuszami wspólnotę ołtarza i ambony, a także dała początek Wspólnocie Kościołów Ewangelickich w Europie (WKEE; wcześniej Leuenberskiej Wspólnocie Kościołów). W 1997 roku do wspólnoty opartej o „Konkordię leueberską” dołączyły Kościoły tradycji metodystycznej. Jubileusz pięćdziesięciolecia był obchodzony przez cały rok 2023 w czasie różnorodnych wydarzeń, do których należały konferencje naukowe czy spotkania przedstawicieli Kościołów członkowskich WKEE. W ten cykl obchodów jubileuszowych wpisała się zorganizowana przez Chrześcijańską Akademię Teologiczną w Warszawie, Kościół Ewangelicko-Augsburski w RP, Kościół Ewangelicko-Reformowany w RP i Kościół Ewangelicko-Methodystyczny w RP (a więc trzy polskie Kościoły członkowskie WKEE) konferencja pod

hasłem „50 lat Konkordii Leuenberskiej – dziedzictwo i wyzwania”. Prace organizacyjne koordynował komitet w składzie: ks. Marcin Brzóska (prezydium Rady WKEE), ks. bp dr hab. Marcin Hintz, prof. ChAT (ChAT), dr Ewa Józwiak (Kościół Ewangelicko-Reformowany w RP), ks. Wojciech Ostrowski (Kościół Ewangelicko-Methodystyczny w RP) oraz ks. Wiktoria Matloch (Kościół Ewangelicko-Augsburski w RP).

Obrady konferencji odbyły się w auli Akademii 24 maja 2024 roku. W czasie uroczystego otwarcia pozdrowienia przekazali zwierzchnicy trzech współorganizujących Kościołów: ks. bp Jerzy Samiec (Kościół Ewangelicko-Augsburski w RP), ks. bp Semko Koroza (Kościół Ewangelicko-Reformowany w RP) i ks. sup. Andrzej Malicki (Kościół Ewangelicko-Methodystyczny w RP, prezes Polskiej Rady Ekumenicznej).

Pierwszą sesję obrad, prowadzoną przez prorektora Akademii prof. dr hab. Tadeusza J. Zielińskiego, otworzył referat prezydenta WKEE i przedstawiciela Zjednoczonego Kościoła Reformowanego w Wielkiej Brytanii Johna Bradburego poświęcony ewangelickiej wspólnocie kościelnej w XXI wieku. Jako drugi głos zabrał dr hab. Jerzy Sojka, prof. ChAT, który przybliżył znaczenie „Konkordii leuenberskiej” dla dyskusji i działań ekumenicznych między polskimi Kościołami ewangelickimi. Jako trzeci głos zabrał reprezentujący tradycję metodystyczną Duńczyk ks. dr Jorgen Thaarup z Kopenhagi, omawiając związki Kościoła metodystycznego z „Konkordią leuenberską”. Jako czwarty swoją prezentację poświęconą „Zgodzie sandomierskiej” przedłożył pan Krzysztof Bandoła Skierski reprezentujący Kościół Ewangelicko-Reformowany w RP. Sesja pierwsza zakończyła się dyskusją.

Drugą z sesji roboczych konferencji poprowadził ks. sup. Andrzej Malicki. W jej trakcie głos zabrał ks. bp dr hab. Marcin Hintz, prof. ChAT, przedstawiając referat poświęcony dialogowi teologicznemu WKEE z Kościołem Rzymskokatolickim, jego bilansowi i wyzwaniom. Następnie dr Krisztián Kovács z Reformowanego Uniwersytetu Teologicznego w Debrecenie (Węgry) omówił temat stosunku etyki i eklezjologii w Leunberskiej Wspólnocie Kościołów. Trzecie wystąpienie,

poświęcone rozwojowi i przemianom WKEE w odpowiedzi na przemiany współczesnej Europy, przedstawił ks. Marcin Brzóska z Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w RP, członek prezydium Rady WKEE. Ostatnie z przedłożeń w tej części konferencji przygotował ks. dr Mario Fischer, sekretarz generalny WKEE. Poświęcone było ono aktualnej debacie teologicznej w łonie WKEE. Tę sesję także zakończono dyskusją.

Ważnym momentem w czasie konferencji było przekazanie przez sekretarza generalnego WKEE Mario Fischera jubileuszowego medalu 50-lecia WKEE prof. dr. hab. Karolowi Karskiemu w uznaniu jego wielorakich wysiłków, by przybliżyć dorobek WKEE w języku polskim. Podsumowaniem tych działań jest obszerny tom dokumentów WKEE z lat 1973-2012w tłumaczeniu na język polski, jaki ukazał się w 2018 roku nakładem Wydawnictwo Warto.

Zgodnie z tradycją WKEE po zakończeniu obrad w Akademii uczestnicy przenieśli się do warszawskiego kościoła ewangelicko-reformowanego na Lesznie, gdzie odbyło się nabożeństwo z Wieczerzą Pańską. W jego trakcie kazanie wygłosił sekretarz generalny WKEE ks. dr Mario Fischer.

CHRZEŚCIJAŃSKA AKADEMIA TEOLOGICZNA
w WARSZAWIE

Rok LXV

Zeszyt 4

ROCZNIK TEOLOGICZNY

[E-WYDANIE]

WARSZAWA 2023

REDAGUJE KOLEGIUM

dr hab. Jakub Sławik, prof. ChAT – redaktor naczelny

dr hab. Jerzy Ostapczuk, prof. ChAT – zastępca redaktora naczelnego

prof. dr hab. Tadeusz J. Zieliński

dr hab. Borys Przedpełski, prof. ChAT

dr hab. Jerzy Sojka, prof. ChAT – sekretarz redakcji

MIĘDZYNARODOWA RADA NAUKOWA

JE metropolita prof. dr hab. Sawa (Michał Hrycuniak), ChAT

abp prof. dr hab. Jerzy Pańkowski, ChAT

bp prof. ucz. dr hab. Marcin Hintz, ChAT

prof. dr hab. Atanolij Aleksiejew, Państwowy Uniwersytet w Petersburgu

prof. dr Marcello Garzaniti, Uniwersytet we Florencji

prof. dr hab. Michael Meyer-Blanck, Uniwersytet w Bonn

prof. dr hab. Antoni Mironowicz, Uniwersytet w Białymstoku

prof. dr hab. Wiesław Przyczyna, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie

prof. dr hab. Eugeniusz Sakowicz, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego
w Warszawie

prof. dr hab. Tadeusz Stegner, Uniwersytet Gdański

prof. dr Urs von Arx, Uniwersytet w Bernie

prof. dr hab. Piotr Wilczek, Uniwersytet Warszawski

Redakcja językowa – Kalina Wojciechowska
Korekta tekstów angielskich – Karen Wasilewska
Skład komputerowy – Jerzy Sojka

BWHEBB, BWHEBL, BWTRANS [Hebrew]; BWGRKL, BWGRKN, and BWGRKI [Greek]
PostScript® Type 1 and TrueType fonts Copyright ©1994-2013 BibleWorks, LLC.
All rights reserved. These Biblical Greek and Hebrew fonts are used with permission
and are from BibleWorks (www.bibleworks.com)

eISSN: 2956-5685

Wydano nakładem
Wydawnictwa Naukowego ChAT
ul. Broniewskiego 48, 01-771 Warszawa, tel. +48 22 635-68-55
Objętość ark. wyd.: 13,5. Nakład: 100 egz.
Druk: druk-24h.com.pl
ul. Zwycięstwa 10, 15-703 Białystok

SPIS TREŚCI

IN MEMORIAM

- Ks. bp prof. dr hab. Wiktor Wysoczański 653
Ks. dr hab. Rościław Kozłowski 655

ARTYKUŁY

- JAKUB SŁAWIK, *“For there are eunuchs who have been so from birth” – Proposal of a new interpretation of Matt. 19:12* 657
GRZEGORZ OLEK, *Where does the hendiadys in Phil. 1:1 come from? About the origins, misunderstandings, and argumentation of a questionable theory in English commentaries on Philippians 1:1* 681
SERHII SHUMYLO, *The connection between Holy Mount Athos and the Ukrainian and Belarusian lands of the Polish-Lithuanian Commonwealth in the 16th century* 693
BP ANDRZEJ BORKOWSKI, *Organizacja Kościoła prawosławnego w II Rzeczypospolitej (1918-1921)* 713
PANAGIOTIS TZOUMERKAS, *The Autocephalous Church of Poland during World War II: An Anecdotal Memorandum-Report of the Archbishop Grodno Savva (Sowieci) to the Ecumenical Patriarch Benjamin* 741
PIOTR NOWAK, *Instytucjonalne kształcenie kadr pentekostalnych w Polsce w latach 1930-1938* 797
BORYS PRZEDPELSKI, *Oficjalny dialog ekumeniczny między Kościołem Starokatolickim Mariawitów i Kościołem Rzymskokatolickim w latach 1997-2011* 823

RECENZJE

- Theißen, Gerd, i Annette Merz. 2023. Wer war Jesus? Der erinnerte Jesus in historischer Sicht. Ein Lehrbuch. Göttingen: Vandenhoeck&Ruprecht, ss. 592. ISBN 978-3-8252-6108-5 (GRZEGORZ OLEK)* 893
Spoleczny kontekst braterstwa i przyjaźni w świetle księzek: Zduniak, Agnieszka, i Artur Wysocki. 2023. Powszechne braterstwo a lokalna przyjaźń. Wokół encykliki «Fratelli Tutti». Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, ss. 272. ISBN 978-83-8281-151-3 (DOROTA GIZICKA) 899

KRONIKA

<i>Wizyta studentów z Uniwersytetu Padeborn (29-30 marca 2023)</i> (JERZY SOJKA).....	909
<i>Ogólnopolska Konferencja Naukowo-Metodyczna: „Pedagogika religii i kultury w perspektywie socjalizacji i egzystencjalnych potrzeb uczniów” (11 maja 2023)</i> (ELŻBIETA BYRTEK)	911
<i>Międzynarodowa konferencja naukowa „50 lat Konkordii Leuenerskiej – dziedzictwo i wyzwania” (24 maja 2023 roku)</i> (JERZY SOJKA).....	915
<i>Inauguracja roku akademickiego 2023/2024 (5 października 2023)</i> (JAROSŁAW ZABROCKI).....	919
<i>Konferencja naukowa „Oblicza pentekostalizmu – konteksty kulturowe i społeczne. Perspektywa międzywyznaniowa i religioznawcza” (24 listopada 2023)</i> (PIOTR NOWAK, ANDRZEJ MIGDA)	923
Wykaz autorów	931
Recenzenci <i>Rocznika Teologicznego</i> w roku 2023	933

Contents

IN MEMORIAM

Ks. bp prof. dr hab. Wiktor Wysoczański	653
Ks. dr hab. Rościław Kozłowski.....	655

ARTICLES

JAKUB SLAWIK, “ <i>For there are eunuchs who have been so from birth</i> ” – <i>Proposal of a new interpretation of Matt. 19:12</i>	657
GRZEGORZ OLEK, <i>Where does the hendiadys in Phil. 1:1 come from? About the origins, misunderstandings, and argumentation of a questionable theory in English commentaries on Philippians 1:1</i>	681
SERHII SHUMYLO, <i>The connection between Holy Mount Athos and the Ukrainian and Belarusian lands of the Polish-Lithuanian Commonwealth in the 16th century</i>	693
BP ANDRZEJ BORKOWSKI, <i>Organization of the Orthodox Church in the Second Polish Republic (1918-1921)</i>	713
PANAGIOTIS TZOUMERKAS, <i>The Autocephalous Church of Poland during World War II: An Anecdotal Memorandum-Report of the Archbishop Grodno Savva (Sowietow) to the Ecumenical Patriarch Benjamin</i>	741
PIOTR NOWAK, <i>Institutional Education of Pentecostal staff in Poland in the years 1930-1938</i>	797
BORYS PRZEDPELSKI, <i>Official Ecumenical Dialogue between the Old Catholic Mariavite Church and the Roman Catholic Church in the years 1997-2011</i>	823

REVIEWS

<i>Theißen, Gerd, and Annette Merz. 2023. Wer war Jesus? Der erinnerte Jesus in historischer Sicht. Ein Lehrbuch. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, pp. 592. ISBN 978-3-8252-6108-5 (GRZEGORZ OLEK)</i>	893
--	-----

<i>The social context of fraternity and friendship in the light of the book: Zduniak, Agnieszka, and Artur Wysocki. 2023. Powszechne braterstwo a lokalna przyjaźń. Wokół encykliki «Fratelli Tutti». Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego pp. 272. ISBN 978-83-8281-151-3 (DOROTA GIZICKA).....</i>	899
---	-----

CHRONICLE

<i>Visit of students from the University of Paderborn (29-30th March 2023) (JERZY SOJKA).....</i>	909
<i>National Scientific and Methodological Conference: “Pedagogy of religion and culture in perspective of socialization and existential needs of students” (11th May 2023) (ELŻBIETA BYRTEK).....</i>	911
<i>International Theological Conference „50 Years Leuenberg Agreement – Heritage and Challenges” (24th May 2023) (JERZY SOJKA).....</i>	915
<i>Inauguration of the academic year 2023/2024 (5th October 2023) (JAROSŁAW ZABROCKI).....</i>	919
<i>Scientific conference: “Aspects of Pentecostalism – Cultural and social contexts. An interfaith and religious studies perspective” (24th November 2021) (PIOTR NOWAK, ANDRZEJ MIGDA).....</i>	921
List of authors	931
List of reviewers of <i>Theological Yearbook</i> in 2023	933